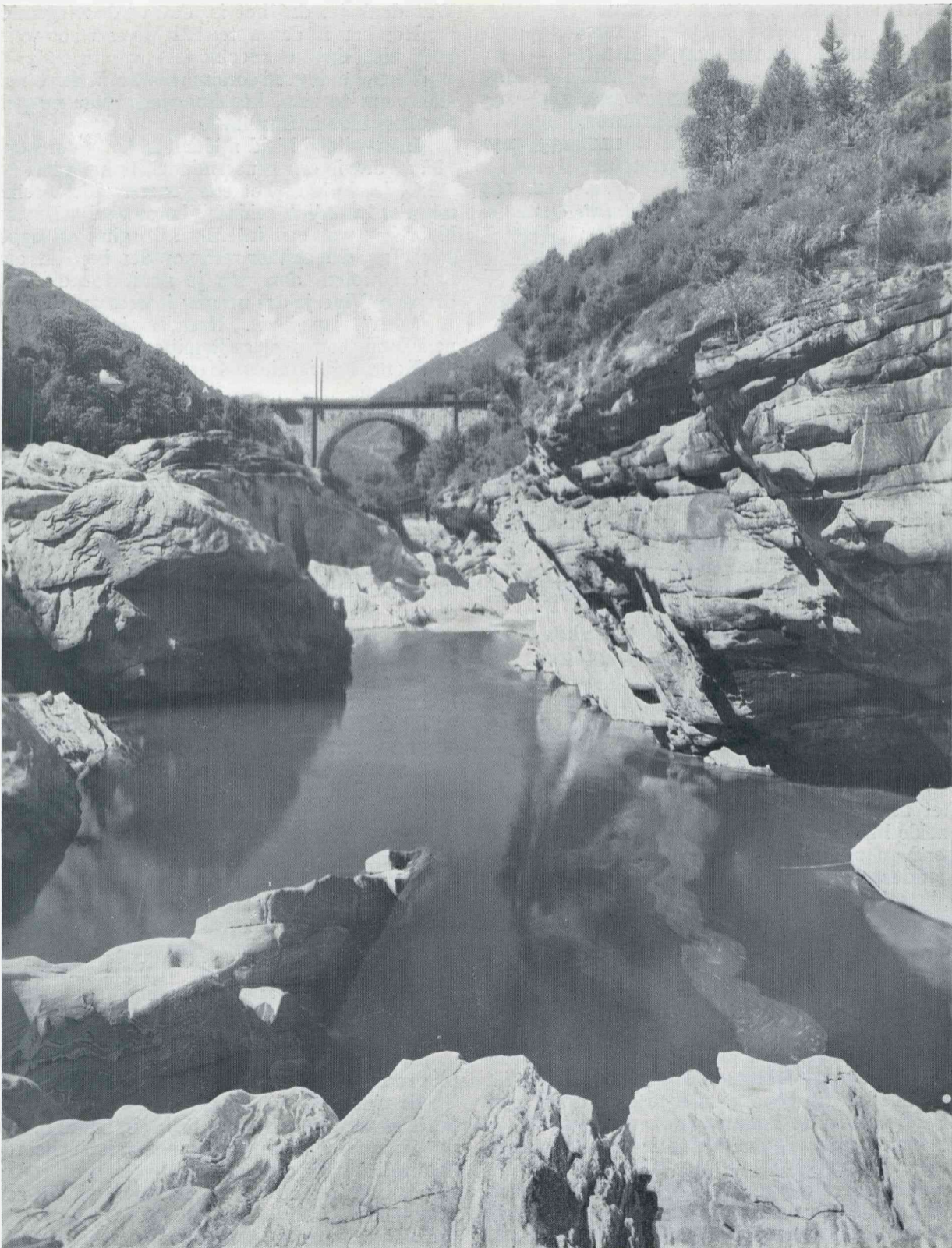

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 12

ZATERDAG 19 MAART 1932

Foto Steinemann

DE MAGGIA BIJ PONTE BROLLA IN HET MAGGIA-DAL (TESSINO)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (15)	BLZ. 134
HET MAGGIADAL EN ZIJN ZIJARMEN (III. VALLE MAGGIA), (GEÏLL.), DOOR NINA J. DIJKSTRA	BLZ. 133, 136—138
GOETHE EN DE NATUUR (GEÏLL.), DOOR H. G. CANNEGIETER	BLZ. 139—140
DE KRUIDNAGEL (EUGENIA AROMATICA), (GEÏLL.), DOOR J. H. R. BROEDER	BLZ. 141—143
STILLE DAGEN (GEÏLL.), DOOR W. J. EELSSEMA	BLZ. 143—144
HET PEIL VAN DEN TUINSMAAK, DOOR GEERTRUIDA CARELSEN	BLZ. 135, 144
IN DE HAVEN VAN HUIZEN EN BRUG OVER DEN AMSTEL TE OUDERKERK (ILL.)	BLZ. 144

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

15)

DOOR SUZAN GLASPELL

DAT is, waar ik nader toe wil komen", zeide zij, „een beteekenis!"

Zij waren doorgelopen en terwijl zij dit zeide, kwamen zij aan de grens van het ongerepte bosch en stonden tegenover die wonde in de opengereten aarde. Zij ging op een boomstam zitten.

„Wel", zeide zij, „hier is het. Wij zijn nu op de bewuste plek. Wij zouden er wel even naar kunnen kijken, denk ik".

„Dan", zeide hij, „zal ik mij eerst even moeten verwijderen". Zij schrok en bloosde. Hij lachte. „Het — het klinkt raar. Daarom is het misschien beter, dat ik je vertel, dat ik een verdoovingsmiddel in mijn arm wil spuiten".

„Wat?" was alles, wat zij kon zeggen. „U bedoelt", vroeg zij langzaam, „dat u verdoovingsmiddelen gebruikt?"

„Eén maar, één".

„En hier in mijn tegenwoordigheid — terwijl u in een ernstig gesprek bent — hebt u de onbeschaamdheid om zich even te verwijderen om het te nemen?"

„Maar ongelukkig genoeg is het elf uur; ik moet het nu nemen".

„Ik vind het beleedigend".

„Ik ook", zeide hij dadelijk. „Ik heb het ook langen tijd voor beleedigend gehouden — voor het leven".

„Waarom houdt u er dan niet mee op?" vroeg zij ernstig.

„Daar heb ik ook al aan gedacht. Ik heb werkelijk over dat idee nagedacht. Maar dan schijnt het altijd, alsof het oogenblik nog niet gekomen is — nog niet werkelijk is aan gebroken".

„Maar het is zoo slecht voor u", zeide Blossom, verlangend om nu het juiste woord te spreken en hem te helpen. „En werkelijk, u ziet er niet goed uit. Als men goed kijkt, dan ziet u er heelemaal niet gezond uit".

„Kijk dan maar niet te goed. Het zou bijna — onvriendelijk zijn". Hij zeide het luchtig genoeg en toch scheen het niet uit een luchthartig gevoel te komen.

„Dat nemen van verdoovingsmiddelen is alleen maar een uitvlucht", zeide Blossom.

Hij zat aan het andere einde van den boomstam en keek neer op de vernietigde schoonheid. „Ik weet 't", zeide hij, en het klonk, alsof hij het werkelijk beter wist dan zij.

„Het is niets dan een uit den weg gaan".

„Dat is zoo".

„Een uit den weg gaan van wat er is".

„Juist, van hetgeen er is".

„En u moest te veel moed hebben om dat te doen".

Hij keek haar aan. „Denk je dat?"

„Maar hoe kunt u dat vragen? Natuurlijk is dat zoo. Zelfs hoewel het — hoewel het moeilijk is ermede uit te scheiden".

„Het is moeilijk te stoppen", zeide hij. „Merkwaardig moeilijk".

„Maar waarom gaat u niet naar een dokter?" vroeg zij overredend.

„Dat is juist, wat ik gedaan heb. Dat heeft al dien last veroorzaakt. Dat zijn duivels in levenden lijve, die dokters. Zij spotten met God".

„O, neen, heusch niet", verzekerde zij hem. „De goede niet. U moet wel in handen van vreeselijke menschen gevallen zijn".

„Dat is zoo", zeide hij.

„Wat u moest doen, dat is naar dokter Barrows gaan, die zal u geen verdoovingsmiddelen geven".

„Om hoeveel wed je?"

„Om alles, wat ik bezit", zeide zij beslist.

„Wel, dat kan ik niet toestaan; het zou niet eerlijk zijn. Wat denk je, dat het is, dat verdoovingsmiddel?"

„Hoe kan ik dat weten! Ik weet er zoo weinig van af. Ik hoop niet, dat het cocaïne is".

„Neen, het is geen cocaïne, hoewel ik dat eens heb genomen, alleen om te zien, hoe het was. Maar nu gebruik ik geen cocaïne. Het is insuline".

„Insu —" Zij hield midden in het woord op en dacht na. „Maar dat is een geneesmiddel, is het niet?"

„O, ja, je kunt het een geneesmiddel noemen. Neem het mij niet kwalijk", zeide hij berouwvol. „Ik was niet oprecht. Maar het was zoo interessant", ging hij opgeruimd voort.

„Je sloeg den spijker recht op den kop. En als je alle feiten hadt geweten, dan was je nooit tot de waarheid doorgedrongen. Vind je dat nu niet interessant?"

„Neen", riep zij uit. „Neen, ik niet". Zij schoof wat dichter naar hem toe. „Het spijt mij zoo. O, het spijt mij zoo!"

„Kom, het is niets. Het is niets belangrijks, maar nogal eigenaardig".

„Ik vind het heelemaal niet eigenaardig! U bent geheel alleen en u bent ziek".

„Ik ben niet alleen; ik zit hier in jouw gezelschap. En ik ben ook niet ziek, dank zij de insuline. Maar ik geniet een stuk van het leven, waarop ik geen recht heb".

„Nu praat u weer onzinnig! Natuurlijk hebt u er recht op. Wij hebben recht op alles, wat wij kunnen krijgen".

„Werkelijk? Geloof je dat?"

„Zeker. Dat wil zeggen, wij hebben recht op al het leven, dat wij kunnen krijgen. Het is ons recht en onze plicht, om zoo lang te leven als wij kunnen".

„Onze plicht — tegenover wien?"

„O, alstublieft, probeer nu niet om mij ergens heen te lokken, waar ik u niet volgen kan. Ik heb geen kennis en geen wijsheid. Maar ik weet iets van gezond verstand en het is gezond verstand om te willen leven zoo lang we kunnen".

„Excuseer mij dan een oogenblik", lachte hij en verdween tusschen de boomen.

Blossom zat in de koelte van de oude boomen, beschut tegen het felle licht; zij leunde achterover en keek op naar de breede takken boven haar, genoot van de heerlijke lucht, de muziek van de boomen, die een plotseling einde tegemoet gingen. Het was alles zoo vreemd. Zij was gekomen om iets te bereiken — zij zou aanvallen en iets verkrijgen en nu was het allemaal zoo anders gelopen en wat zij verlangde was wijsheid, opdat zij van die wijsheid zou kunnen geven. De zaken hadden een andere wending genomen. Het was vreemd.

Hij kwam terug en bood haar een sigaret aan. Zij rookten een oogenblik zonder te spreken.

„Denk er nu maar niet aan als aan iets vreeselijks", zei hij vroolijk. „Het is juist nog al grappig".

„Ik vind het niet grappig".

„Nu, dramatisch dan, licht dramatisch. Want je voelt, dat je leeft, wanneer je eigenlijk niet behoorde te leven en dat is lichtelijk dramatisch".

„Ik begrijp niet, dat u het zoo beziet, Ik zou denken, dat u dankbaar was".

„Wel, dat ben ik soms. Maar, zie je, ik heb den dood al ondervonden. Er is iets nogal onwezenlijks in, dat een man, die den dood gevoeld heeft, nog op de wereld rondloopt en de menschen in den weg staat, die nog niet gestorven zijn".

„Maar u staat toch nog in het leven".

„Kunstmatig opgedrongen. Als ik met dit goedje ophoud, dan houdt het leven in mij ook op".

„Het houdt u in het leven? Hoe wonderlijk".

„Het lijkt veel op bedrog, hè, vind je niet?"

Zij schudde het hoofd. „Was u zoo erg ziek?"

„Ik was stervende aan suikerziekte. Was al zoo ver weg,

dat het alleen maar een ergernis was voor de doktoren om naar mij te komen kijken. Niets interessants voor hen; ik liet ze een gek figuur maken. En toen — opeens de ontdekking! Groote opwinding — groote haast om mij het goedje toe te dienen — en ik, die een groote ergernis geweest was, werd een troetelkindje. Juist toen ik mijn geest had voorbereid op den dood, werd ik veranderd in een overwinning voor de medische wetenschap. Zij lieten mij een gek figuur maken, vind je niet?"

„Nee, maar ik vind het dwaas om het zoo te zien, zooals u doet"

„Ik denk niet, dat ik dwaas ben, want ik ken den dood en dat behoorde iemands laatste kennismaking te zijn. Het is onwezenlijk", zeide hij op luchtiger toon. „En denk eens aan al die menschen in deze stad, die zich zouden ergeren".

Zij moest erom lachen, wetende hoe de stad was.

„God had juist gehandeld; Hij strafte mij, nam mijn leven eenigszins voor mijn tijd. Toen weerstond het verdoovingsmiddel God's toorn; het is oneerbiedig".

„Vertelt u eens", vroeg zij, „toen u — zich voor den dood voorbereidde, hoe dacht u toen over hetgeen u gedaan hadt? Dacht u aan uw vrouw? Aan uw kind?"

„Niet veel", zeide hij eenvoudig.

„Er is eenvoudig iets uit u weggelaten", zeide zij met meer belangstelling dan verwijt.

„Waarom hebt u toch uw vrouw getrouwd?" vroeg zij kortaf.

„Zij was zoo anders dan ik. Dat maakte het interessant"

„Maar zij dan?"

„Het bood haar evenveel interessants als mij".

„Maar zij beschouwde het niet zoo".

„Daar ben ik niet zeker van".

„Waarom hield het dan op interessant te zijn?"

„O, lieve kind, vraag niet, waarom iets ophoudt interessant te zijn. Als de belangstelling ophoudt, dan is het uit met interessant zijn. Dat is ongeveer alles, wat wij ervan kunnen zeggen".

„En is er niet zoiets als plicht?"

„Dat schijnt er te zijn. Het maakt de menschen nogal saai, vind je niet?"

„Een wereld vol menschen zooals u", zeide Blossom, „zou ook saai zijn".

„Natuurlijk. Wees maar niet bang", stelde hij haar gerust, „er zijn er zooveel niet. Daar heb je je vader, bijvoorbeeld". Hij wees naar het vernielde bosch. „Ik veronderstel, dat je denkt, dat het zijn plicht is. Je vindt toch niet alles goed, wat uit plicht gedaan wordt, is het wel?"

Zij negeerde dat. „Vertelt u eens, waarom hieldt u niet van uw zoon?" vroeg zij.

„Hij begon op een Griekschen god te lijken".

„Ja, dat is zoo!", riep Blossom uit.

„Het ergerde mij, dat ik begon te vermoeden, dat ik een Griekschen god tot zoon had, het maakte mij verlegen. Ik kon werkelijk niet inzien, waarom ik daarmee gestraft zou worden. Houd je van Grieksche goden?"

„Ik ken ze niet bijzonder goed", zeide zij lachend.

„Een pompeuze troep, eigendunkelijk".

„Lincoln is niet pompeus, misschien — eigendunkelijk. Maar misschien moet een scheppend kunstenaar dat zijn".

„Misschien", zeide hij treurig.

„En hij kan er niets aan doen, dat hij knap is".

„Wil hij er wat aan doen?"

„Wat zoudt u dan willen, dat hij deed? Kunt u verwachten, dat hij zijn neus zal breken — alleen om u plezier te doen? Nee, u bent — ik houd van u", zeide zij openhartig. „Tot mijn verwondering — teleurstelling — houd ik van u, maar u bent pervers en ik geloof, opzettelijk. U verbergt uzelf en ik dacht, — ik hoopte, dat u dat niet zoudt doen".

„Ik geloof werkelijk niet", zeide hij ernstig, „dat ik mijzelf verschuil. Het spijt mij, dat ik dien indruk maak, want dit is het prettigste uurtje geweest, dat ik in jaren genoten heb. Het zou heel onwellevend zijn om mij te verbergen; en zoo dwaas".

Zij lachten en plotseling kon zij spreken over Lincoln — vrijuit en kwam tot de ontdekking, dat zij meer wist, dan zij gedacht had te weten.

Toen zij weer in de auto zaten en in de stad terug waren, zeide zij: „U bent ziek en alleen. Ik wou, dat ik u mee naar huis kon nemen".

Zij waren dicht bij de houtwerf, waar zij den hoek moest

nemen om hem aan het logement van Hotchkiss af te zetten, Zij stopte den wagen. „Wilt u met mij mee gaan?"

Hij schudde glimlachend het hoofd. „Nee, Harriette, nee. Maar hartelijk bedankt, lieve kind, ik ben je dankbaarder dan ik zeggen kan".

Deze gebruikelijke woorden klonken alsof zij nooit tevoren waren uitgesproken, alsof zij gevormd werden om zijn gevoel van dat oogenblik uit te drukken.

HOOFDSTUK XIX

Blossom had met Miss Jewett afgesproken, dat deze dien morgen met de jongens zou gaan picnicken; de jongens noemden het kampeeren en vonden het heerlijk. Zij wilde hen van huis weg hebben, want het kwam haar voor, dat het huis zelf hun zou vertellen, dat hun vader hen verlaten had. Alles scheen haar veranderd toe — verlaten. Dit was geen plaats voor kinderen. Het huis moest wat tijd hebben om zich te herstellen.

Zij zag hen nu aankomen en ging naar buiten, hun tegemoet.

Toen hij zijn moeder zag, liep Lincoln hard vooruit. Paul haastte zich ook, maar Miss Jewett vatte zijn hand en riep: „Lincoln, wacht op je broertje".

(Wordt vervolgd)

Het peil van den tuinsmaak

DOOR GEERTRUIDA CARELSEN

MEEER nog dan voor stadbewoners, is voor buitenluid de tuin een zaak van gewicht. Een welige, vruchtbare, goed onderhouden moestuin, en dan, rondom het huis, een even goed onderhouden, mooie bloementuin. Deze laatste is bestemd, een kunstwerk te zijn. De mooiste planten, die de natuur, met behulp van de cultuur, oplevert, wenscht men er, artistiek, op decoratieve wijze saam te brengen, aan te kweken, te groepeeren. Niet altijd heeft men dit ten volle ingezien. Denkt bijvoorbeeld aan de tuinen van Versailles. Daar was volstrekt niet de bewondering van vegetatieve schoonheid het uitgangspunt. Geen planten waren daar de hoofdzaak, maar de groothedzin van Lodewijk XIV. Deze droeg zijn „jardinier", André Lenôtre, op, als aanhangsel van het paleis, een groote uitgestrektheid daaraan grenzend terrein als tuin of park aan te leggen. Hoe groter hoe mooier. Lenôtre kweet zich van die taak in den geest van zijn koning, verdeelde de gronden op tactvolle wijze, zorgde voor ruime uitzichten en imposante perspectieven; en op de meest geschikte punten werden beeldhouwwerken geplaatst. Ook planten kwamen er bij te pas. Zeker, gras en eenig bloemgewas kwam er, en heggen werden er gekweekt en gesnoeid en geschoren: rechthoekig en rechthoekig als de steen van de architectuur. Dat het plantenrijk zijn eigen lijnen verlangt, daaraan dacht men toen nog niet. Plantenkennis bestond er heel weinig. De botanie was opgesloten, hier en daar in een Hortus botanicus. De tuinman Lenôtre kon niet helpen dat hij in dat opzicht zijn tijd niet, bij intuïtie, een paar eeuwen vooruit was. Later werd het misverstand erger, toen men, b.v. in onze beroemde oud-hollandsche tuinen, die nabootsing van de architectonische lijnen bleef volgen, terwijl men zich wel degelijk op een rijkdom van bloeiende planten ging toeleggen. Want, in plaats van naar de wenken harer gratie te luisteren, begon men er hoe langer hoe ingewikkelder figuren van te leggen: „bordures", „arabesken" en ik weet al niet wat meer, heelemaal uitgedacht zonder overleg met den aard van het materiaal zelf. Van dit geknutsel hebben wij nog een restantje beleefd in de negentiende-eeuwsche mozaïekbedden of haringslapperken. Maar nu heeft een deskundig geleerde eens heel raak gezegd: dat iedere kunst een gezonder bloeitijd bereikt, naarmate zij werkt in harmonie met haar materiaal. Daarom: al die figuurtjes-leggerij behoort voor ons, twintigste-eeuwers, uit artistiek oogpunt, een overwonnen standpunt te zijn, omdat onderwijl de kennis van het levend tuinmateriaal zulk een bewonderenswaardige vlucht heeft genomen. Aan onze vegetatieve grondstoffen (thans wel degelijk, in tegenstelling met vroeger, hoofdzaak in het tuinwezen) behooren wij te vragen, hoe zij wenschen gegroepeerd te worden. Dan zullen zij antwoorden: dat alles wat niet aan haar eigen aard is ontleend, dient vermeden te worden. Aan goede verstaanders zullen zij wijzen, dat alle rechthoekigheid van perken, waarbinnen men ze opsluit, en van paden, waarlangs men ze nadert, met haar gratiekarakter in strijd is. (Vervolg en slot op bladz. 144)

Foto Steinemann

HET MAGGIA-DAL

HET MAGGIA-DAL EN ZIJN ZIJARMEN

DOOR NINA J. DIJKSTRA

III. VALLE MAGGIA

DEZE vallei met haar zijarmen behoort tot de grootste der bergdalen van Tessino. Daar ik er eenige dagen denk te blijven, trek ik met pak en zak het dal in. Er is n.l. te Bignasco, waar het elektrische bergtreintje eindigt, een goed hotel, zoodat men van daar uit gemakkelijk tochten in de zijdalen kan maken. ☞ Bignasco en het iets verder gelegen dorp Caveragno zijn interessante plaatsjes, waar veel te zien en te hooren valt, vooral voor Hollanders. Want menig dorpsbewoner daar heeft in zijn jonge jaren, evenals zwarte Piet van Sinterklaas, over onze daken gewandeld en door onze schoorsteenen gegluurd. En is misschien ook wel eens door een oude schouw in onze keuken gegleden. En dan zijn er daar, die, ondanks een donker gezicht en een paar zwarte handen, het hart van een Nederlandsch meisje veroverd — en haar meegetroond hebben naar het verre, woeste dal in Tessino. Zoodat men hier en daar te Bignasco en ook te Caveragno onze moedertaal kan hooren spreken en er ook gezinnen treft die nog familieleden in Holland hebben. ☞ De laatste jaren evenwel is het schoorsteenvegen en daarmee ook het gaan naar Nederland wat op den achtergrond geraakt. Want nu gaat de trek der jonge mannen meer naar het rijke Amerika. Toch zijn er nog in het Maggia-dal die, het oude beroep getrouw, onzen Hollandscher schoorsteen doen trekken. ☞ Het elektrische treintje, dat te Locarno afrijdt, buigt bij Ponte-Brolla met een groote bocht door een nauwe „Schlucht” tusschen hooge bergwanden het Maggia-dal in. ☞ Tweemaal gaan we met een viaduct over de woeste rivier. Den eersten keer over een oude Romeinsche boogbrug, die, een halven cirkel beschrijvend, de steile bergspleet overspant, waar-

door de Maggia stroomt. Den tweeden keer over een ijzeren viaduct waaronder de wilde stroom, schuimend en spattend, langs rotsblokken en over steenen, zich voortspoedt. ☞ De Maggia bij Ponte-Brolla is beroemd. Nergens is het water zoo diep groen van kleur, nergens zijn de rots-wanden waarlangs de rivier glijdt zoo krijtwit. En nergens, in zijn langen wilden dans naar beneden, vormt de woeste stroom zulke kristalheldere bassins, zulke klare, stille meertjes, lichtend als een zuivere smaragd tusschen grillig gevormde witte wanden. ☞ Het Maggiadal is wijder en groener en vruchtbaarder wellicht dan de andere dalen van Tessino. De omringende rotsbergen, hoewel onherbergzaam en steil, sluiten het dal niet te zeer af van zon en licht. En de rivier, vlakker en breder nu, stroomt er dicht langs den groenen oever. ☞ Er zijn in deze vallei welvarende plaatsjes, waar men mooie boerenhuizen vindt, gebouwd in oud-Romeinschen stijl met open loggia's rond een stille binnenplaats. Hier hangen in het voorjaar paars bloeiende glycineranken tusschen de ronde pilaren en in het najaar rijpen er zware, sappige druiventrossen langs de zonnige veranda's. Maar ook oude dorpshuizen vindt men er, waar op de breede houten balcon vroolijke, gele maiskolven te drogen hangen. ☞ Het eerste steendorp Avegno ligt midden tusschen de druivenstokken en is bekend om zijn landwijn. Aan den overkant van den stroom liggen tusschen groene akkertjes nog een paar dorpjes tegen de zonnige berghelling. Dan komt het plaatsje Maggia met zijn statig, hoog kerkje, dat men langs een honderd-tredentrap bereikt. Hier tuimelt een woeste beek over hooge rotsen naar beneden. ☞ Nog een paar dorpjes komen we langs en dan volgt het nieuw opgebouwde plaatsje Someo. Dit dorp werd den 24sten September 1924 tijdens een noodweer door een ramp ge-

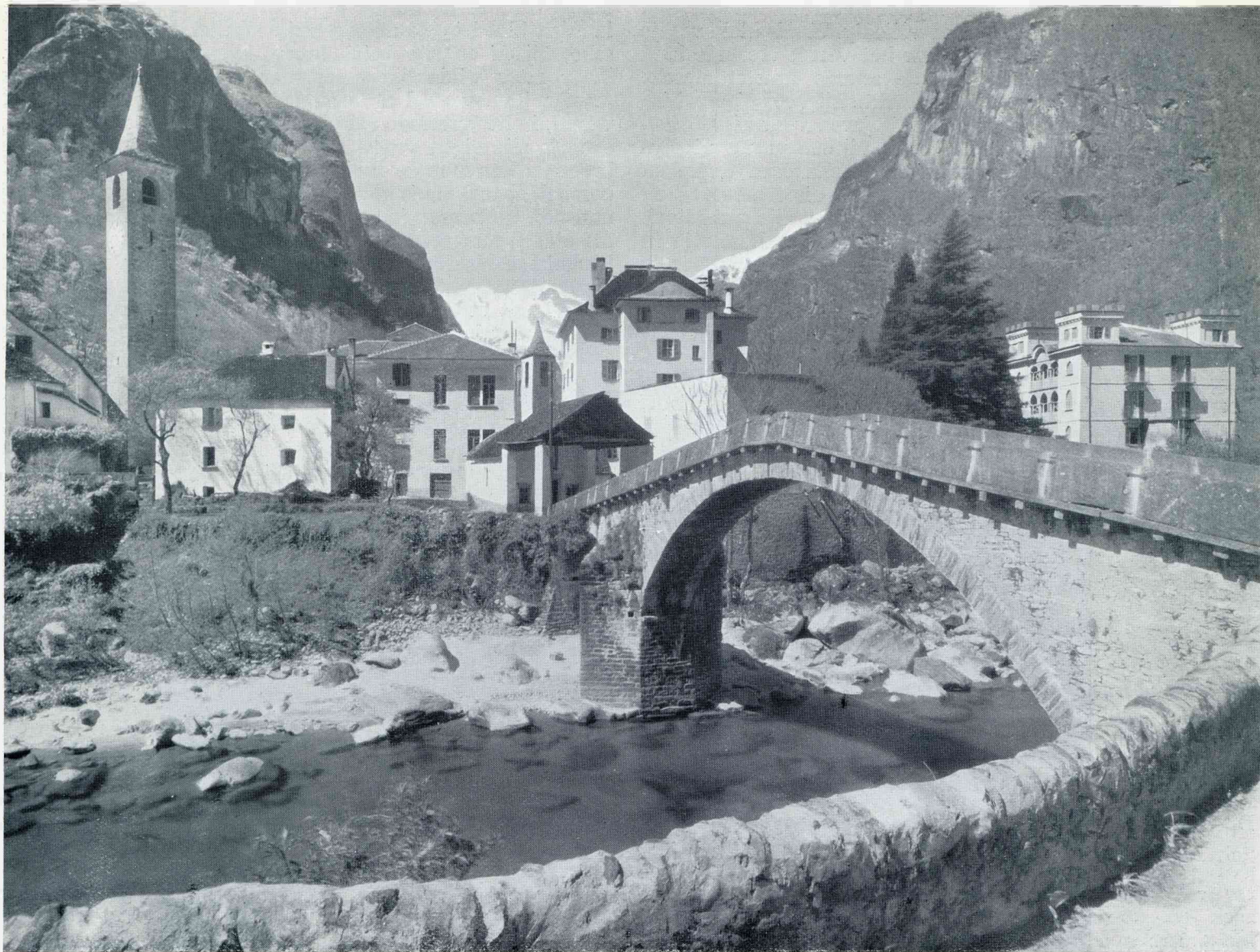

Foto Steinemann

BIGUASCO IN HET MAGGIA-DAL

troffen. Door van den bergwand neerstortende aardbrokken en steengevaarten werd het grootste gedeelte der huizen in puin gelegd. Tien dorpingen en een gedeelte van het vee kwamen om het leven. Het station, de ijzeren brug en een gedeelte van de spoorbaan werden eveneens vernietigd. Slechts het stationsbuffet bleef, als door een wonder, onbeschadigd en deed later tusschen de puinhoopen nog goeden dienst. ☼ Een oproep door geheel Zwitserland had ten gevolge, dat een groep mannen werd bijeen gebracht voor vrijwilligen civielen dienst. Ieder der vrijwilligers verbond zich tot minstens zeven dagen onbezoldigden arbeid tusschen de puinhoopen. Studenten en menschen van zeer verschillende beroepen lieten voor een week hun dagelijksche bezigheden in den steek om aan dit menschlievend werk mede te helpen. Het dorp Someo verschaftte voedsel en slaapgelegenheid op stroozakken. Vereenigingen en particulieren zonden benodigheden, als keukengerei en gereedschappen. Ook tijdschriften, spelletjes en boeken voor ontspanning werden in bruikleen afgestaan. Een paar hulpvaardige vrouwen zorgden voor het eten koken en het andere huishoudelijke werk, als mede voor het rondbrengen van thee en voedsel tijdens de werkuren.¹⁾ ☼ De herstelarbeid werd uitstekend georganiseerd, zoodat, niettegenstaande de ongeschoolde krachten, men einde December met het werk gereed kwam. Niet alleen was alle puin weggeruimd en waren de verwoeste huizen opnieuw opgetrokken, maar ook was er boven het dorp een stevige muur aangebracht ter voorkoming van nieuwe rampen. ☼ Zoo reageerde Zwitserland toen een catastrofe een van zijn kleine achteraf-dorpjes trof. ☼ En nu ligt een welvarend Someo met vroolijke, witte huizen stralend langs den straatweg. ☼ Door een woeste vlakte gaan we nu en komen dan langs de prachtige Cascata del Soladino. In twee deelen gesplitst valt de machtige watermassa schuimend en stuivend in de diepte. Heel boven voert een gewelfd bruggetje over een van de glinsterende waterarmen, terwijl de tweede straal,

om een rotsblok geleid, een eigen weg volgt. Onder het naar beneden storten vinden beide stroomen in onstuimig bruisende vreugde elkander in hernieuwde vereeniging. ☼ Tusschen Riveo en Visletto gaan we langs het gevaarlijkste gedeelte van de spoorbaan. Want hier hangen reusachtige rotsblokken als dreigende gevaarten ver over den bergweg. ☼ Dan komen we aan Cevio, de hoofdplaats van het Maggiadal, waar de zijarm naar Campo en Bosco afbuigt. En nu zijn we ook spoedig te Bignasco, het eindpunt van het bergtreintje. ☼ In een wijde bergkom ligt dit vroolijke, witte dorp nu nog midden in de sneeuwbergen. De Lavizzara en de Bavona, twee smalle, wilde bergstroomen, vereenigen zich hier tot de bredere Maggia. Hooggewelfde steenbruggen over de riviertjes verbinden de verschillende gedeelten van het plaatsje. De witte kerk met den hoogen, losstaanden toren en het hiernaast gelegen gemeentehuis zijn op een smalle landstrook tusschen de beide beken gebouwd. ☼ Een schilderachtig, rustig dorp is Bignasco, waar men in den zonnegloed, die van de kalte rotsen straalt, zich warm kan koesteren. Waar men zuivere berglucht ademt en waar de witte sneeuwbergen lichtend wenken . . . ☼ Twee interessante bezoeken breng ik er bij ex-schoorsteenvegers. Eén te Caveragno en een ander te Bignasco. ☼ Een donkere avond is het, als ik door een hobbelig weiland tusschen steenen en aardkluiten den naasten weg zoek naar het dichtbij gelegen dorp Caveragno. Er is geen maan, maar duizenden sterrepunten blinken, lichten en verschieten in de zwarte oneindigheid van het luchtruim. En de bergen, als donkere reuzen, zwijgend en dreigend, omsluiten de duistere vallei, waarin het dorpje nietig, met enkele weifelende lichtpitjes, verzinkt. ☼ In een nauw, donker straatje achter een café vind ik in een klein bedompt vertrek den ex-schoorsteenveger Dominico Tonini. De oude man, met borstelige wenkbrauwen en grijze stoppels, zit gemoedelijk bij de tafel aan zijn pijp te zuigen, en vertelt . . . ☼ Het is veertig jaren geleden dat Tonini in Nederland was en dus gaat het spreken langzaam en moet hij naar woorden

1) Zie: Hélène Monastier: —, 'Someo — Service Civil Volontaire.'

zoeken. Maar vergeten heeft hij het Nederlandsch niet, zijn zinnen zijn duidelijk gevormd en volledig. ☼ Als klein ventje van tien jaar werd hij reeds naar het verre, vreemde land gezonden, om als knechtje in de zwarte Amsterdamsche schoorsteenen te kruipen. Later werkte hij voor eigen risico te Delft. Het duurde vijf en twintig jaren voor hij zijn geboorte dorp terug zag. Toen huwde hij een vrouw uit Caveragno en bleef er. Veel gelegenheid om Hollandsch te spreken was er daarna niet meer. ☼ De grijsaard, die eerst wat stug en moeilijk spreekt, komt langzamerhand op zijn praatstoel. Terwijl hij dikke wolken rook het benauwde kamertje in blaast, vertelt hij hoe de jongens van Caveragno tegenwoordig liever naar Californië gaan. Er valt daar als landbouwer meer te verdienen. Toch zijn er nog enkele mannen uit het dorp in Holland en ook een paar te Parijs. ☼ De burgemeester van Caveragno, zoo vertelt Tonini verder, is, evenals de ex-burgemeester van Bignasco, langen tijd in Nederland geweest. En de gebroeders Gubbi, de koster en de metselaar, hebben Hollandsch bloed in de aderen. Maar als ik die spreken wil moet ik te Bignasco wezen. ☼ Met een Hollandsch vaarwel neem ik afscheid van den ouden man in zijn bedompte vertrekje, dankbaar de frissche berglucht weer in te ademen. ☼ Onder een tintelende sterrenlucht, langs de flauw verlichte straatjes, ga ik in den stillen nacht hotelwaarts... ☼ Den volgenden morgen geldt mijn tweede bezoek den ex-burgemeester. Zou ik zoo maar zonder meer bij dezen gewezen hoogwaardigheidsbekleeder toegelaten worden? Een ex-burgemeester in Holland, zelfs van een klein dorp, blijft een persoon van gewicht. Zoo, dacht ik, zal het ook in Tessino zijn.

☼ Maar als ik aan de woning van den ex-burgemeester kom, begin ik mij reeds beter op mijn gemak te gevoelen. Een klein, bescheiden huisje ergens achteraf is het, daar, waar een stil pleintje met oude dorpsfontein het smalle straatje verbreedt. Een zonnig bloementuintje in vroolijke kleuren van groen en rood en geel ligt vriendelijk tusschen het houten hekje en den witten gevel. ☼ Maar het blijkt, dat de gewezen burgemeester van Bignasco niet thuis is. Daar hij evenwel elk oogenblik terug verwacht wordt, verzoekt men mij op de houten bank voor het huis plaats te nemen en te wachten. ☼ In het stille straatje, waarop het tuintje uitziet, is een schilder bezig een in den muur ingebouwde heiligennis op te knappen. In een lange witte jas op een lage ladder staande, een zwart calotje achter op het hoofd, hanteert deze kunstenaar ijverig penseel en strijkkwast. Het voorjaar, als alle leven zich vernieuwt, is zeker wel de juiste tijd om het oude, door de zon verschoten kleed van Maria en het Kindeke met een vroolijke streek rood een frisch tintje te geven. Met belangstelling volg ik van mijn bank dezen uiterst delicten arbeid. Maar mijn belangstelling wordt nog grooter als het blijkt dat de schilder, die daar zoo toegewijd bezig is, niemand anders is dan de metselaar Gubbi, de broer van den koster, over wien Dominico Tonini den vorigen avond sprak. ☼ Natuurlijk maken we een praatje en wel in het Hollandsch. De man komt zelfs van zijn hooge

standplaats af bij me in het tuintje. ☼ Ja, hij heeft Neerlandsch bloed in de aderen. Zijn moeder was een Hollandsche, hijzelf en zijn beide broers zijn in Holland geboren. Maar later wilde zijn vader naar het bergdorp terug. Zijn moeder kon, hoewel de menschen heel vriendelijk voor haar waren, in het vreemde dal niet aarden. Zij is jong gestorven, evenals zijn eigen vrouw, die ook uit Holland kwam. Zijn broer de koster is de eenige van de familie, die zich in het bergdal geheel thuis gevoelt. In de zomermaanden trekt hij dan ook de bergen in naar het dorpje San Carlo, om daar als gids dienst te doen. Naar zijn anderen broeder, die in Nederland bleef en het metselaar-schoorsteenvegersbedrijf voortzette, denkt deze vriend Gubbi binnenkort te gaan. ☼ Daar komt een oude man met een stapel sprokkelhout op den rug het hekje binnen. Het is Gaudenzio Begnudini, de ex-burgemeester. De schilder Gubbi neemt haastig afscheid en hervat zijn arbeid. ☼ De burgemeester, een vriendelijk, eenvoudig man, is zichtbaar verheugd iemand uit Holland te zien en zijn Hollandsch te kunnen luchten. Hij gooit zijn takkebossen op den grond en komt naast me op de bank zitten. Daar praten we dan gezellig en lang over Holland en

over oude tijden. ☼ Ook hij ging reeds als heel kleine jongen naar den vreemde en wel naar Leeuwarden. Zijn vader had daar sinds jaren een schoorsteenvegerszaak, tevens parapluiewinkel. Later werd de jonge Gaudenzio als compagnon in de zaak opgenomen. Toen hij dan weer in Bignasco terug kwam, werd hij daar tot burgemeester benoemd. Maar de eerste jaren van zijn burgemeesterschap ging hij nog geregeld

Foto: Steenema

BOERENHUIS IN HET MAGGIA-DAL

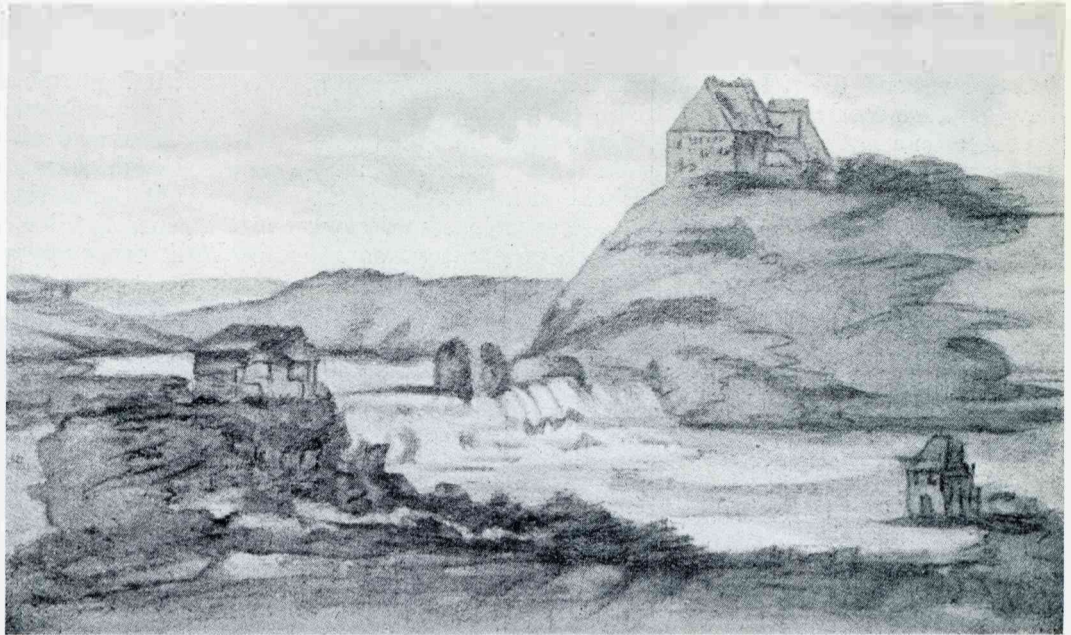
eenige maanden naar Friesland om de zaken daar gaande te houden. Hij had n.l. toestemming om gedurende 160 dagen van het jaar het oudste gemeenteraadslid als plaatsvervangend burgemeester aan te wijzen. Zoo was er dus een tijd, dat hij, burgemeester van Bignasco zijnde, in Leeuwarden nog de schoorsteenen veegde. ☼ Zittende op de houten bank in het zonnige bloementuintje, vertelt de oude man van de lange jaren in het verre land. Slechts eenmaal heeft hij zijn vrouw, die een Zwitsersche is, voor enkele maanden mee naar Friesland genomen. Maar zij kon daar al even slecht aarden als de moeder van Gubbi in het vreemde bergdal. Zou het den dorpsmeisjes die gehuwd naar Amerika trekken beter gaan? ☼ Als ik eindelijk afscheid neem, scheiden we als oude vrienden. Indien ik ooit te Bignasco terugkom moet ik hem vooral weer bezoeken. Dan zal hij mij het gemeentehuis van binnen laten zien en ook de bronzen gedenkplaat, die een Nederlandsche toeristenvereniging uit dankbaarheid voor de gastvrije ontvangst aan Bignasco schonk. ☼ Dienzelfden middag brengt het bergtreintje mij weder uit het nauwe dal naar beneden, naar het blauwe meer en de bebloemde velden. Maar van daarboven, van het vroolijke witte Bignasco tusschen de stille sneeuwvelden, gaan prettige herinneringen van blauwe lucht, zon en vriendschap met mij mede.

Wees beheerscht en het lot zal niet over U heerschen.

Goethe en de natuur

DOOR H. G. CANNEGIETER

WAARLIJK, er bestaat geen heerlijker godsverering dan die, waartoe men geen beeld noodig heeft, die louter aan de samenspraak met de natuur in onzen boezem ontspringt!", aldus schrijft de ruim zestigjarige dichter, als hij in zijn autobiografie herinneringen oproept uit den tijd zijner jeugd. ☼ Een samenspraak met de natuur zou men Goethes rijk en vruchtbaar leven kunnen noemen. Met de natuur, die voor hem niet slechts de bron van het hoogste geluk maar ook het symbool van het diepste levensgeheim was, heeft hij een innig contact onderhouden, van zijn prille kinderjaren tot op het oogenblik, waarop hij als grijsaard de oogen sloot. ☼ Nog wijst men ons te Frankfort op de tweede verdieping van Goethes geboortehuis de kamer, die Goethes ouders de tuinkamer wyl enkele planten voor het venster aldaar het gebrek aan een tuin moesten vergoeden. Maar dit armelijk plekje was voor den jongen natuurminnaar voldoende, om, wanneer hij daar des zomers zijn lessen leerde, de grootsche sensatie van een onweer te smaken of weg te droomen in den aanblik van den zonsondergang. ☼ Hoe heeft Goethe als kind genoten bij zijn grootouders in de Friedberger Gasse, die een heuschen tuin hadden, welken grootvader zelf met behulp van den tuinman bewerkte! Onvergetelijk is voor hem de indruk gebleven van die vredige zomeravonden, waarop de oude man zoo behagelijk bezig kon zijn met de fijnere ooft- en bloemencultuur, terwijl de tuinman aan 't harken en schoffelen was. En dan de dagelijksche wandelingen met Vader, die de kinderen opmerkzaam maakte op de eigenaardige vreugden van elk seizoen en die hen het tuingereedschap leerde hanteeren in zijn wijnberg buiten, het doel van den tocht! Nog verplaatste Goethe zich op zijn ouden dag met zijn verbeelding graag in de vroolijke bedrijvigheid van den wijnoogst met zijn luidruchtige feesten, waaraan de kinderen op Vaders landelijke bezitting mochten deelnemen. ☼ Toen het kind tot jongeling gerijpt was, en met zijn gevoelig gemoed dikwijls aan zwaarmoedige buien ten prooi viel, was het weer de stille samenspraak met de natuur, welke Goethe genas. Welk een voldoening vond zijn avontuurlijke zin in de uitstapjes, die hij nu met zijn vrienden naar het gebergte mocht maken, dat sinds zijn kindertijd daar zoo ver en zoo ernstig aan den horizon had gestaan. Op deze uitstapjes is het geweest, dat Goethe zijn liefhebberij voor de schilderkunst leerde botvieren. Zooals een jongen van thans elk interessant plekje kiekt met zijn kodak, kon Goethe geen vervallen slot, geen bemosten muur, geen indrukwekkende boomgroep ontmoeten, of hij maakte er een tekening van. Van zijn teekentalent, dat zich inzonderheid op het landschap richtte, geven bijgaande reproducties een indruk. ☼ Aardig is de beschrijving, welke Goethe gegeven heeft van zijn eerste kennismaking met de ijssport. Zijn prille jeugd lag reeds achter hem; de studentenjaren te Leipzig en te Straatsburg waren voorbij en verschillende liefdeshistories hadden hem bezwaard met haar droefgeestige nawerking, toen hij naar zijn vaderstad Frankfort terug was gekeerd. Daar maakte de oude zwaarmoedigheid zich weer van hem meester, en hij zou het slachtoffer van een zielsziekte geworden zijn, als hij zich niet, aangestoken door de geestdriftige verzen, door den ver-

DE WATERVAL VAN SCHAFFHAUSEN, DOOR GOETHE OP EEN REIS NAAR ZWITSERLAND GETEEKEND

erden dichter Klopstock aan het schaatsenrijden gewijd, op een mooien winterdag op het ijs had gewaagd. ☼ Na de eerste proefneming is Goethe één en al enthousiast. Hij vergenoegt zich niet met den heelen zonnigen dag, maar zet de verkwikkende sport tot diep in den nacht bij het maanlicht voort, en geniet ook hierbij de natuurvreugde niet alleen met zijn lichaam, maar ook met zijn dichterlijken geest, die zwelgt in de romantiek van den suizelenden nachtwind, het gerommel van het invallende oever-ijs en den zonderlingen weerklink, welke het geluid der krassende schaatsen in de nachtilte oproept. ☼ Ook op zijn latere reizen openbaart zich Goethe voortdurend als een ware natuurvriend. Gelijk in zijn geschriften, — men denke inzonderheid aan den Werther, — er steeds samenhang is tusschen de atmosfeer der natuur en de stemming, waarin zijn romanhelden verkeerden, heeft Goethe ook in zijn eigen leven steeds de wisselwerking tusschen natuur en gemoed ondervonden. ☼ De natuur beperkte zich voor dezen overgevoeligen levensgenieter niet tot het land. Ook de stad bezit haar aspecten en stemmingen. Het is tijdens zijn liefde voor Lili, dat Goethe, na met zijn vrienden een nacht te hebben geluisterd naar het musiceren van zijn geliefde en hun trouwen vriend André, in den morgenstond huiswaarts keert. Dan ervaart hij weer als steeds deze verwantschap; het is, of zijn lieflijke, weeke gevoelens zich projecteeren in het teere licht, dat over de kaden en tuinen valt en dat zich weerspiegelt in de zwakke rimpeling van de rivier. ☼ Goethes reizen in Zwitserland, de Elzas, de Harz, Italië, hoe zijn zij geïnspireerd door zijn liefde voor de natuur! Het is, zegt hij naar aanleiding van zoo'n reis, of men, in

BRAND IN HET DORP. TEEKENING VAN GOETHE

een vreemd land komend, ontheven is aan alle beperkingen en benaauwenissen thuis. Men ziet de vreemdelingen als anderzortige wezens, die zich vrij en frank in een ideale leefwijze bewegen. En merkwaardig noemt hij de neiging, om in den vreemde door het afleggen van al zijn burgerlijke fatsoensbegrippen, deze nieuwe gewonnen vrijheid als 't ware te demonstreeren. ☞ Als een dergelijke poëtische uiting beschouwt hij het naakt baden in de open lucht, een sport, welke destijds nog tot de grove onwelvoeglijkheden behoorde, maar waaraan

Goethe, naar hij met eenige schaamte bekent, zich niet heeft kunnen onttrekken, toen het gevoel van vrijheid in de natuur zich van hem meester gemaakt had. Vrienden, die beter wisten hoe 't hoort, hebben hem op zijn eersten tocht buitenslands er aan moeten herinneren, dat er over de grenzen ook menschen wonen, die deel uitmaken van een beschaafden staat en dragers zijn van een burgerlijke moraal, net als de achtergebleven familie tehuis! ☞ „Van alle verschijnselen op aarde blijft de mensch voor den mensch toch altijd het beangwekkendst”, heeft Goethe een zijner romanfiguren laten zeggen. Maar kenmerkend voor den dichter is de tegenspraak

van zijn eigen praktijk: toen Goethe als jonge man van een verblijf te Zürich profijt trok om den door hem kinderlijk bewonderden ouden professor Bodmer een bezoek te brengen, en hij op de studeerkamer tegenover den grooten man zat, vergat hij zijn gastheer, doordat hij volkomen in beslag werd genomen door het prachtige uitzicht, dat hij door het venster genoot op het in het zonnevuur stralende meer en de bergen en dalen, welke in oneindige verscheidenheid de oevers omgaven. Belangwekkender dan

de mensch was voor Goethe dus ten slotte toch . . . de natuur! ☞ Ook in zijn geschriften krijgt de mensch slechts beteekenis in samenhang met de natuur. Het aanhalen van de natuurbeschrijvingen, welke de treffendste gedeelten van Goethes werken uitmaken, zou een paar nummers van dit tijdschrift vullen. Laat ik met enkele voorbeelden volstaan. ☞ Dan denkt de lezer onmiddellijk aan de prachtige

Paaschwandeling uit Faust, aanvangend met de bekende regels: „Van het ijs bevrijd zijn stroom en beken

Door der lente weldadigen levensschijn;
Groen wordt in 't dal weer groot en klein:
De oude winter, met zijn gebreken,
Trok zich terug in het bergravijn.
Vandaar uit vermag hij, vluchtend, nauw
Het veld met korrelig ijs te bedekken,
Als vegen over de groene landouw;
Maar de zon duldt niet meer witte plekken,
Overal heft zich wording en streven,
Alles wil zij met kleuren doorweven;
Doch aan bloemen ontbreekt 't den beemd,

Waar zij fleurige mensche' er voor neemt.

Uit lage huizen met duffe vertrekken,
Uit handwerks- en uit handelszorgen,
Uit den druk van daken die hen dekken,
Uit der straten benauwde grenzen,
Uit der kerken eerwaardigen nacht,
Zijn zij allen aan 't licht gebracht ¹⁾”.

☞ Welk een overgevoeligheid voor natuurstemming spreekt er uit het als muziekstuk algemeen bekende „Ueber allen Gipfeln ist Ruh, in allen Wipfeln spürest du kaum einen Hauch. Die Vögelein schweigen im Walde. Warte nur: balde ruhest du auch”, dat in een natuurbeeld de gelaten droefheid van den dichter na den dood van zijn zuster vertolkt. ☞ Een dergelijk voorbeeld levert de zwaarmoedige zang aan de maan, die bosch en dal stil met nevelglans vult en als een vriendenoog haar blik verzachtend uitbreidt over des dichters noodlot. ☞ Een bijzondere ontvankelijkheid heeft de dichter geopenbaard voor de magische aantrekkingskracht van het water, dat den vischer betoovert, die meent,

dat de stem zijner beminde op den bodem hem lokt:

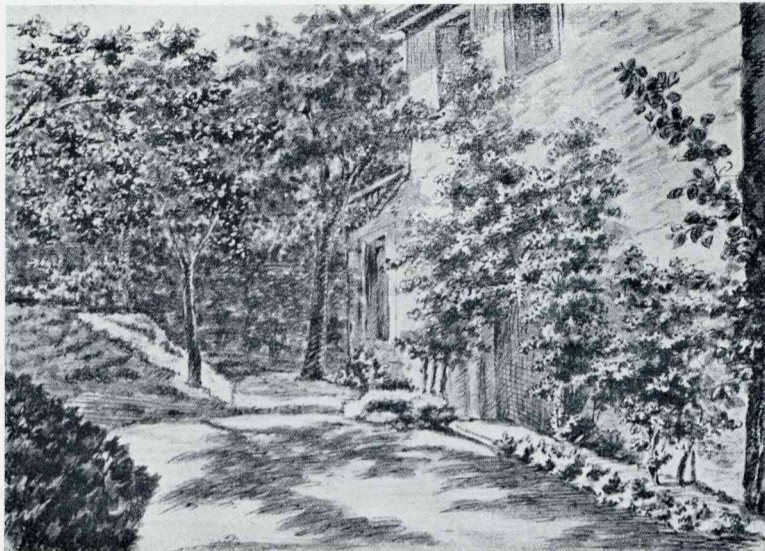
„Sie sprach zu ihm, sie sang zu ihm;
da wars um ihn geschehn:
halb zog sie ihn, halb sank er hin,
und ward nicht mehr gesehn.”

☞ Een fijn natuurschetsje is ook het bekende „Meerestille — Glückliche Fahrt”, waartoe de zwoele stilte van de zee bij Napels den dichter heeft geïnspireerd. ☞ Tot in zijn laatste levensdagen heeft de innige verwantschap met de natuur

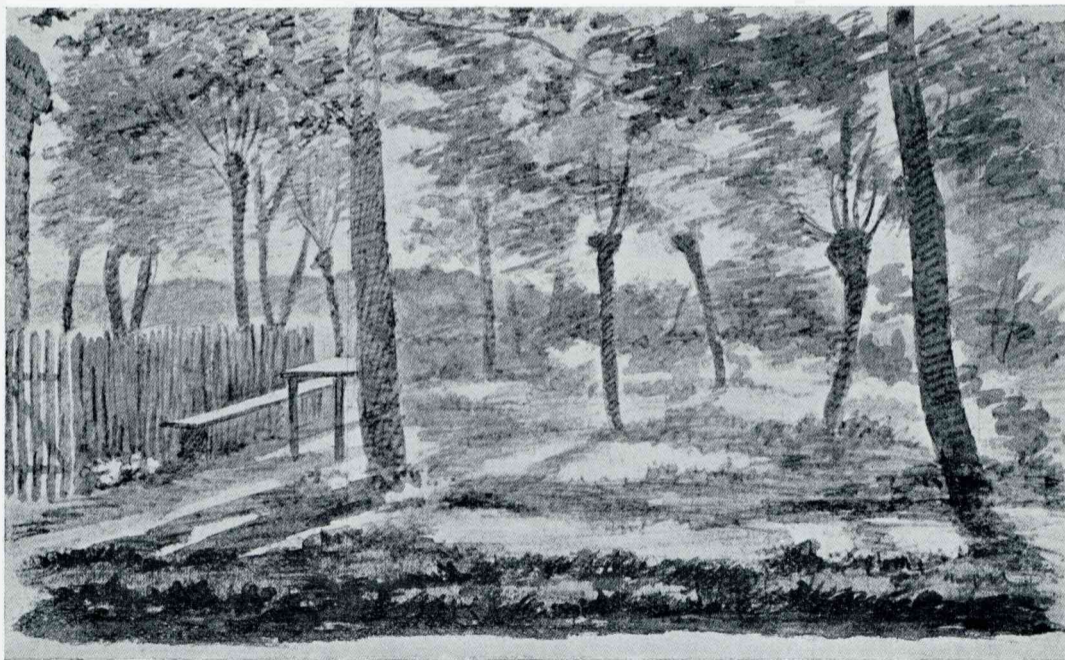
Goethe gekenmerkt. Als hij, nadat al zijn beminden en vrienden hem in den dood waren voorafgegaan, in eenzaamheid aan het naderend einde denkt, is het weer de natuur, welke hem het beeld voor zijn gemoedsstemming verschaft. Hij spreekt van de schemering en begroet de avondster met haar aanminnig licht. Alles wanfelt tot onzekerheid, nevelen sluipen aan en rustend weer-

spiegelt het meer zwart beschaduwde duisternissen. ☞ Weenige maanden voor zijn dood scheidt de dichter nog dat mooie torenwachterslied, waarin hij tuurt in de verte en in de nabijheid, en in alles, de maan en de sterren, het woud en het wild, ontwaart hij het eeuwige sieraad. ☞ Het eeuwige sieraad, de natuur, waarmee de dichter zijn levenslange samenspraak heeft gehouden, — zij was hem meer dan een ontspannend vermaak; zij is hem geweest het grootsche symbool van het levensgeheim. „Al het vergankelijke is slechts een gelijkenis”, aldus de slotzang uit Faust, waarin Goethe ook de slotsom van zijn eigen natuurbeschouwing heeft weergegeven.

¹⁾ Naar de Nederlandsche vertaling van C. S. Adama van Scheltema, uitgegeven in de Wereldbibliotheek.

HET TUINHUIS, WAARIN GOETHE GAARNE VERBLIJF HIELD, DOOR HEMZELF GETEEKEND

BIJ HET TUINHEK. TEEKENING VAN GOETHE

DE KRUIDNAGEL

(EUGENIA AROMATICA)

DOOR J. H. R. BROEDER

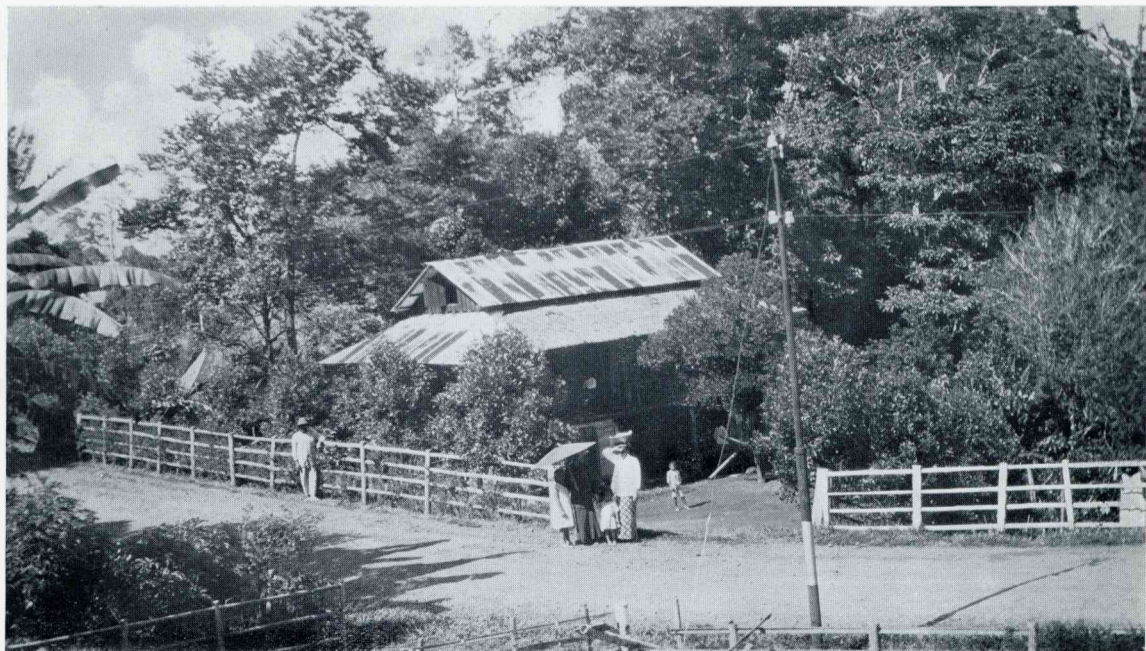
ER heerscht gedurende de maand Augustus een bijzondere bedrijvigheid in het district Kawangkoan en omgeving; het middelpunt van deze bedrijvigheid is het onderdistrict Sonder, het belangrijkste centrum van de kruidnagelcultuur in de Minahassa. ☞ Niet, dat deze cultuur voor de Minahassa van overwegend groot belang is, maar voor het hierboven genoemde district is zij wel van bijzondere beteekenis. ☞ De aanleiding om over deze cultuur iets te schrijven, ligt in het merkwaardige feit, dat het mij verscheidene malen is opgevallen, hoe weinig de doorsnee-Europeaan, (ook de hier wonende) van deze specerijcultuur afweet. ☞ De „tjingke” (spreek uit: tjingkee = inheemsche benaming van den kruidnagel) gedijt het beste in goed gedraineerden, kleiachtigen bodem van vulcanischen oorsprong; de beste productie wordt verkregen op een hoogte, varieerend van 300 tot 600 meter boven den zeespiegel. ☞ De jonge plant wordt gewonnen uit het zaad, waarvan bekend is, dat het al zeer spoedig zijn kiemkracht verliest; er zijn gevallen geconstateerd, waarbij het zaad drie weken na geogst te zijn, reeds zijn kiemkracht had verloren. Teneinde zich van het noodige plantmateriaal voor zijn kweekbedden te voorzien, kan de kruidnagelplanter volstaan met een klein gedeelte der bloemen van slechts enkele takken tot bloei en vruchtzetting te laten komen. Het bevruchtingsproces geschiedt op de gewone wijze (kruisbestuiving) en aangezien de „tjingke” wat men noemt, zeer druk bloeit, leveren de vruchten van slechts enkele takken ruim voldoende zaden, om den planter over het noodige materiaal voor de kweekbedden te doen beschikken. ☞ Het zaad wordt in bovengenoemd district, en vrijwel overal elders in de Minahassa, uitgezet in met aarde gevulde plantaardige kokers (kedebak), welke worden vervaardigd uit den kruidachtigen binnenbast van de pisangstammen. Hierna worden de kokers met een stukje rottanshil dan wel „tali doek” (d. i. een zwarte touwsoort, vervaardigd uit de vezels van den arènpalm) dichtgebonden en uitgezet op vochtige, zonrijke bedden ter ontkieming van het zaad. ☞ Het zaad ontkiemt in een periode, welke varieert tusschen 3 en 4 weken na het uitzetten; er ontstaat een sierlijk rechtopgaand stammetje, waaruit zich al vrij snel een mooi, klein boompje ontwikkelt. ☞ De kruidachtige kokers, welke voor de ontkieming gebruikt zijn, bieden het groote voordeel, dat bij verspening, waarbij alleen de bodemschijfjes worden weggesneden, om het worteltje alle vrijheid te geven ongehinderd in den bodem door te dringen, zij met kiemplant en al in den grond worden gezet, waardoor het jonge boompje niets van de overplanting te lijden heeft en van het verwerende kokertje nog extra voedsel heeft in de eerste groei-periode. ☞ De jonge boompjes ontwikkelen zich verder langzaam en vallen in het landschap op door hun sierlijken en regelmatigen kegelvorm, terwijl vooral bij het uitloopen der jonge bladeren, die tinten vertoonen welke varieeren van zacht-rose naar lichtgroen, de kruidnagelboom van een bijzondere aantrekkelijkheid is. De volwassen boom bereikt een hoogte van 15 tot 20 meter; bladeren zoowel als het broze hout hebben den sterk aromatischen geur, welken wij allen van den kruidnagel kennen. ☞ Ik merkte reeds in den beginne op, dat men over het algemeen zoo weinig van den kruidnagel afweet, en zoo heb ik verscheidene malen doortrekkenden, die ik op het kruidnagelboompje attent maakte, hunne verwondering hooren uitspreken, als ik hun mededeelde, dat de kruidnagel, die eenieder als specerij uit de huishouding kent, niet de vrucht is van den kruidnagel-

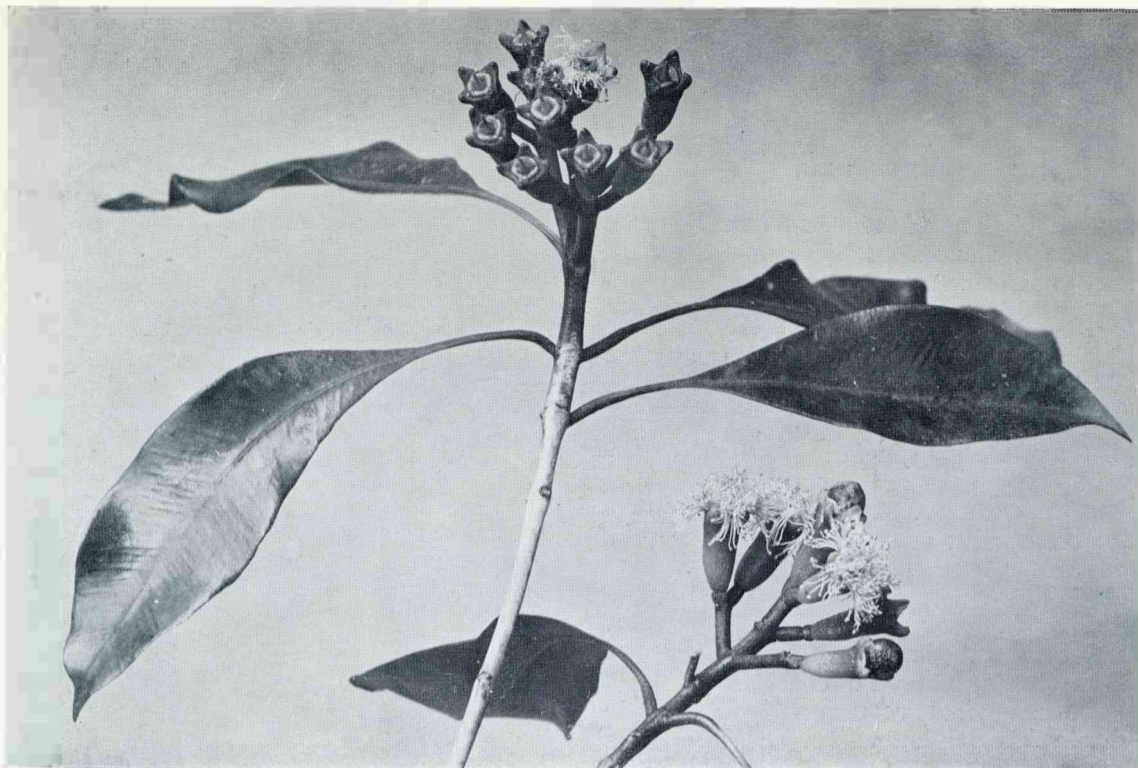
Foto's Broeder

MINAHASSASCHE VROUW MET EEN KOKERTJE VAN PISANGSTAM, WAARIN EEN JONG KRUIDNAGELBOOMPJE

boom, doch de gedroogde, niet tot bloei gekomen bloesem (in feite het vruchtbeginsel met den ongeopenden bloemknop; trosvormige bloeiwijze, myrtaceae). ☞ De kruidnagel-

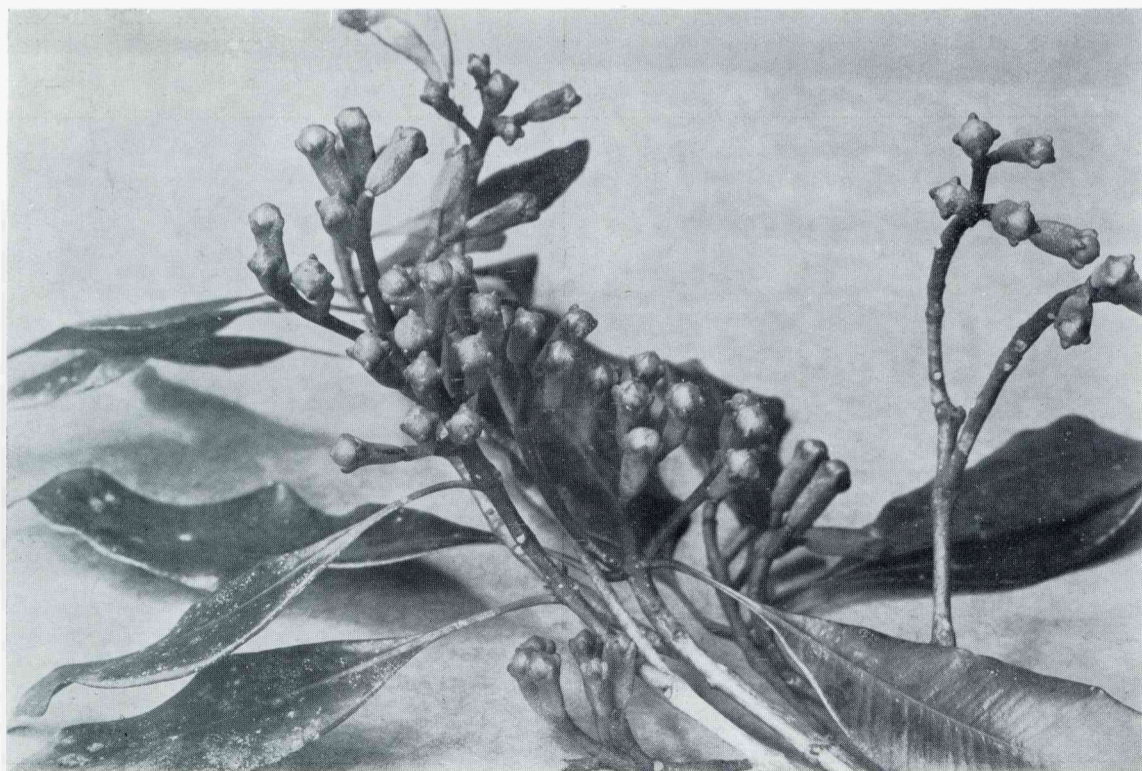
WONING IN KAMPONG LAHENDONG. HET ERF IS AAN DE WEGZIJDE TER WEERSZIJDEN VAN DEN INGANG BEPLANT MET KRUIDNAGELBOOMEN

KRUIDNAGELBLOESEM. RECHTS ONGEOPENDE EN BLOEIENDE BLOEMPJES, LINKS UITGEBLOEIDE BLOESEM

zou hier omstreeks Augustus willen bloeien, maar . . . men geeft hem geen kans, om tot bloei te komen. Zorgvuldig worden omstreeks dien tijd de boompjes bewaakt en zoodra de nagelplanter meent, dat het geschikte moment voor het oogsten is aangebroken, worden de ongeopende bloesems, die op 't punt van ontluiken zijn gekomen, geplukt. De Sonderezen verzorgen hun product goed; speciaal daartoe aangelegde cementvloertjes dienen om de bloesemknoppen in de zon te drogen. In dien tijd is de lucht in de kampongs Sonder, Lahendong, Leilem, Tintjep en Kawangkoan vervuld van den heerlijken kruidnagelgeur, verspreid door de boompjes en het afgeogste product. De bloesems, welke tot ontluiking komen, verspreiden een wee-zoetigen geur, waaraan evenwel de bekende kruidnagelgeur ten grondslag ligt. Na drie of vier dagen in de felle zon gedroogd te zijn, hebben de afgeogste bloesems hun groen-gele kleur verloren en zijn zij van een donker-bruine kleur geworden, welke geleidelijk aan in een zwart-bruine overgaat. Dan worden de nagelen gezakt en afgevoerd naar Menado, waar ze in handen komen van den exporteur. Deze sorteert en

beurt door een weer minderen oogst wordt gevolgd; in het daarop volgende jaar valt dan gewoonlijk weer een rijke oogst waar te nemen; of dit in andere kruidnagelgebieden ook zoo is, is mij onbekend. De kruidnagelen uit de Minahassa worden, evenals de Ambonkruidnagelen, voornamelijk verhandeld naar Java, waar ze verwerkt worden in de tabak van de millioenen sigaretten en strootjes, welke in Koedoes en omgeving worden gefabriceerd. Door toevoeging van kruidnagel aan de tabak, krijgen de sigaretten en strootjes den sterken geur en den pittigen smaak, die ze zoo gewild maken. De Minahassa en Ambon kunnen op geen stukken na voorzien in de behoeften van de sigarettenfabrieken op Java; in het tekort voorziet Java door zeer ruime aanvoeren van Zanzibar. Zanzibar is dan ook toonaangevend op de wereldmarkt; de Minahassa en Ambon hebben slechts de prijzen te volgen, welke hun gedictieerd worden. Een klein gedeelte der hier verhandelde nagelen wordt gebruikt op Java en elders voor de fabricatie van kruidnagel-olie, welke voor pharmaceutische doeleinden eensdeels en bij de bereiding van parfumerieën en zeepen andersdeels gebruikt wordt. Ongetwijfeld zal de lezer zich afvragen, hoe het dan komt, dat de cultuur van een product, dat hier verbouwd kan worden en dat zulke schitterende afzetmogelijkheden op Java heeft, hier niet krachtiger wordt aangepakt en uitgebreid? Hierover zou wel een verhandeling apart geschreven kunnen worden en aangezien het slechts mijn bedoeling was, eenige wellicht voor velen onbekende bijzonderheden over den kruidnagel te vertellen, wil ik betreffende de uitbreidingsmogelijkheden van de kruidnagelcultuur in het district Kawangkoan alleen nog de volgende algemeenheden vertellen. Men treft in het hierboven genoemde district hier en daar enkele mooie kruidnagelbosschen aan, vooral in de omgeving van de negorij Sonder, doch grootendeels staan de boomen veelvuldig verspreid tusschen andere boomen en gewassen, ter-

EENIGE TAKJES ONGEOPENDE KRUIDNAGELBLOESEM IN HET STADIUM WAARIN ZIJ GEOOGST WORDEN

wijl ook de erven rondom de inlandsche woningen er druk mede beplant zijn. ☼ De bevolking in dit district steekt in werklust, spaarzin en practische levensopvatting zeer gunstig af bij de bevolking der districten, waar men van de klappercultuur leeft en juist in verband met de hiervoren genoemde oogstwisselingen van de „tjingke” is men genood-

zaakt, planruimte open te houden voor het verbouwen van rijst, mais, groenten en andere voedingsgewassen. ☼ Het kruidnagelboompje begint te produceeren in zijn zesde of zevende levensjaar, maar kan het tot een tachtig- of negentigjarigen leeftijd brengen; in zijn tiende levensjaar geeft het gemiddeld zo kattie¹⁾ droog product; de marktwaarde varieerde in de laatste jaren van fl. 40.— tot fl. 80.— per picol²⁾, zoodat een tuinbezitter, die over 20 boomen beschikt, (en daar is hij gauw aan toe) over een inkomen beschikt, dat voor een tani (=inlandsch landbouwer) alleszins waardeerbaar is. Deze ijverige menschen hebben hun eigen rijst, mais en groenten, terwijl de kruidnagel hun de noodige fondsen verschaft om belastingen te betalen en in andere levensbehoeften te voorzien. ☼ De totale uitvoer bedraagt in gunstige oogstjaren weleens 4000 picols, hetgeen bij de laagste marktwaarde van den laatsten tijd, in het crisisjaar 1931, ad fl. 40.— per picol toch altijd nog een inkomen voor het kruidnagelgebied beteekent van fl. 160.000.— ☼ Hiermede heb ik wel het belangrijkste van den kruidnagel verteld, terwijl de foto's U een beeld geven van de plant en enkele van hare bijzonderheden.

STILLE DAGEN

DOOR W. J. EELSSEMA

GELIJK een stilte, plotseling gevallen in een geanimeerd gesprek, zoo komt er in het voorjaar, na een tijd van rumoerende winden, stormen, buien of aanhoudende regens, een stille dag, overglansd van het gouden zonlicht, dat elke tint, elke kleur warmer naar voren doet treden. ☼ Die spaarzame, stille dagen zijn mij lief. Het is, alsof alle zorgen verkleinen, ons bestaan simpel-eenvoudig wordt. Het is alles zoo wonder-mooi, zoo diep-aantrekkelijk, zoo sterk-troostend na den langen wintertijd. ☼ De boomen van den vruchtentuin zijn bijna hel-groen door het mos, het gras rond de stammen groeit er op in frisheid. Hier en daar steken madeliefjes hun kopjes reeds als schitterende sterretjes omhoog. Het komen van zoo'n enkel madeliefje is een gebeuren. Evenals de terugkeer van het klein-hoefblad, dat de kluitjes reeds weer ter zijde dringt, groeit en groeit tot het openbarst in de bekende warm-gele zonnetjes. Hoe verrukkelijk eenvoudig, en toch mooi en ontroerend is dat alles. Om dan nog te zwijgen van de sneeuw-klokjes! ☼ Stille dagen zijn vaak dragers van zon. Zon, die het dak van de schuur zoo wonderlijk rood maakt, dat een schrijver het niet kan beschrijven, een schilder het niet kan schilderen; zon, die goud strooit in de kruinen der populieren, zoodat ze uit de verte als in een in-ban-geklonken vlam staan; zon, die weerkaatst in de modder der Groningsche wegen, vloeit over de vette, omgeploegde klei der polders,

en 's avonds lang, heel lang blijft hangen in de stapeling der wolken aan den horizon. ☼ Ontdekkingen-laten-doen is tevens het werk van deze helle zon. In het hof ontspruit weer het pijpekruid, en zie, dat de elzenkatjes reeds stonden te bloeien, wist ik reeds lang, ze brachten immers een belofte in mijn kamer, toen ik ze in een zwarte pul tegen een donkerrooden achtergrond plaatste —, maar dat ook de wilgenkatjes verder kwamen, dat had ik, — o, welk een blamage voor een buitenmensch —, nog niet ontdekt. En toch bloeit het telkens terugkeerende geluk van ieder voorjaar hier weer open: Alsof ze nog niet durfden, komen de zachtgrijze puntjes uit hun bruine schulpblaadjes bedeesd de wereld inkijken! ☼ Hier is het nog een aarzelen, maar wat verderop schijnt durf in over-

WATERHOENTJE

vloed. Daar hebben de belhamels onder de vogels, de musschen, het hoogste woord, want duidelijk zichtbaar tegen de helle lucht zit een Ransuiltje, de schijnbare vijand van alle kleine vogeltjes. Hoe gaan ze te keer, de helden, ze tjilpen luidruchtig door elkaar, ze vliegen als een bal op, fladderen uit elkaar en vallen terug in de kale takken, om hun lawaaiige scheldpartij

voort te zetten. Echter alles op een eerbiedig-veiligen afstand, want . . . hoe-wel het Ransuiltje daar zit, stil, onge-naakbaar in deftige houding, zou hij toch een klauwtje kunnen optillen en dan moet je toch gelegenheid hebben, je zoo gauw mogelijk uit de voeten te maken en het veege lijf te redden . . . Duidelijk silhouetteert het uiltje tegen de zondoorzinderde luchten. Zijn mooi-geteekend en stil-harmonisch veerenpakje wil ik echter even bewonderen en van naderbij bekijken . . . Het blijft bij een pogen. Dit uiltje is wel erg schrikachtig — het vorig jaar kon ik er eentje van heel dichtbij naderen —, en vliegt heel spoedig weg in de richting van buurmans schuur. De vlucht musschen tuimelt, schijnbaar ontzet over deze tamelijk-onverhoedsche manoeuvre, luid kraakelend in de weilanden naast de bos-

BONTE SPECHT

schen . . . Wat zullen ze geschrokken zijn! . . . ☼ De plassen bij het dorp, de zoogenaamde „klaigoat'n”, staan boordevol en blank. Enkel de bijna-geruischloos voortglijdende boot kringelt zachte, wegstervende deininkjes. Als ooit het goud van de zon ergens blijft hangen, dan is het wel in de gepluimde stengels van het doode riet, dat dezen windstillen

GRASPIEPER BIJ HET NEST

voorjaarsdag als geklonken staat in zijn pracht. Hier en daar rimpelt het water heel even. Twee waterhoentjes, zwart-glanzend in hun veerenpak, zijn druk bezig met de gele snavels tusschen het riet te trekken en te scheuren. Veel geleden hebben ze dezen winter niet. Het ijs heeft het water immers slechts een paar dagen vastgelegd, en toen ook nog maar gedeeltelijk . . . Door een smal vaartje, vaak overbrugd, met veel putstellages, kale vlierstruiken, die volledig dood schijnen, dorre heggen, schil-

derachtige hokken en gezellig-intieme achterkanten van huisjes glij ik weer naar huis terug. ☼ Over de donkere akkers vliegt een enkele kraai met breeden vleugelslag, zwijgzaam, als een onaangenaam visioen. In de hooge schotwilgen langs de modderige laan, omgeploegd als 't ware door de breede raderen der boerenwagens, vol poelen en plassen van bijna loodkleurig water, spelen een aantal eksters, de geestigste onder alle vogels. Bij een boerderij grazen druk met bezige

1) $\frac{1}{100}$ pikol. 2) $61\frac{1}{2}$ K.G.

snuiten, als konden ze er niet genoeg van krijgen, schapen, die de groezelige winterkleur nog in de wol hangt. Dartele lammetjes verlevendigen den aanblik nog niet, maar niet lang meer duren zal dit hoogstwaarschijnlijk. ☼ Ook in de velden bloeit onder

den invloed van een zonnigen, stillen voorjaarsdag het leven op. De leeuwerikken zijn al weer terug. Heel hoog in de lucht jubelt er een, als was alle leed reeds voorbij en vergeten. Hoe treft zulk een langontbeerd, bekend geluid . . . . Vergissen is menschelijk, maar toch ben ik er bijna van overtuigd, dat ik daar in een weiland het geluid van een graspieper hoor. Het zoeken geeft weinig resultaat, maar ik ben er bijna zeker van, mijn

ooren bedriegen me niet en hoe zou ik het mij zoo sterk hebben verbeeld. ☼ Het is, alsof de zon en de windstille veel leven wakker roepen. Door mijn kijker ontdek ik nog drie soorten vogels, die hier en daar zwerven, n.l. keepen, vinken en spreuwen. Deze laatste vliegen voorbij in een groote vlucht. Alle hebben ze het druk. Voelen ook zij, dat het voorjaar is, houden ook zij van stille dagen, die de menschen naar buiten lokken? ☼ Thuis gekomen zie ik nog de bonte specht, de vlijtige gast, die den heelen winter geklopt en gehamerd heeft; het boomkruipertje, wiens nest den vorigen zomer spoedig was ontdekt, en

ten slotte ontdek ik in de heg het roodborstje met zijn kleurig pakje aan. Het zal tevergeefs naar zijn oude nestje zoeken. Een vriend en ik hebben het . . . verwoest. We konden het nooit vinden, en hoezeer we de kleine schalk ook in het oog hielden, hij verried het niet, terwijl het naarstig zoeken door struik en in boom uit den naasten omtrek ons voor een schijnbaar-onop-

losbaar raadsel plaatste. Tot mijn vriend door een toeval ontdekte, dat het nest zich niet buiten, maar binnen hoog in de schuur bevond. We moesten het holletje beslist van dichtbij bekijken, maar stieten het door een ongelukkige beweging

met een zware ladder los, zoodat het naar beneden viel. Gelukkig was het toen reeds lang verlaten. Zoo zit heer Roodborst zonder woning, doch bevreesd dat het niet goed met hem zal gaan, ben ik niet, want het e c h t p a a r Roodborst zal wel met frischen moed beginnen te herbouwen, wanneer de tijd daar is. Mogelijk dan nog wel beter verstoopt. ☼ Dienzelfden avond, — hoe heerlijk beginnen de dagen te lengen! — staat de heele

westelijke hemel in brand, de wolken zijn purper omkarteld, en door breuken in de grijze stapeling schieten tot heel hoog helle stralenbundels. Een heerlijke pracht! ☼ Stille dagen, mogelijk hou ik hierom, nog wel het allermeest van jullie!

Het peil v. d. tuinsmaak

(Slot van blz. 135)
DEN heelen tuin dient men, om die reden, van alle hem wel eer opgedrongen vormen te verlossen. Zoodra ons verstand dit inziet, dienen wij onzen smaak in die richting op te voeden. Het peil van onzen tuinsmaak zal er hooger door worden en wij zullen een zelfstandigen bloei van de tuinkunst helpen bevorderen.

Foto R. H. Herwig

IN DE HAVEN VAN HUIZEN

Foto C. J. Steenbergh

BRUG OVER DEN AMSTEL TE OUDERKERK

ren. Hoe strenger en strakker onze bouwkunst tegenwoordig optreedt, trouw aan haar hard en stroef en sober materiaal, de baksteen, hoe meer het de taak der tuinkunst is, daaraan met de rijk-gevariëerde gratie harer planten te moeten treden.